

**השמן והרזה והאיש שמטעה:
ביבי מציע לישראל את "גן העדן" של השוק החופשי**

אריה ארנון

שר האוצר הציג לציבור את תוכניתו לטיפול במשבר הכלכלי החמור. התוכנית מתימרת להיות "תוכנית להבראת המשק" אך להערכתי אין בה כדי לתת תשובה למשבר ההולך ומחריף. חלק מסעיפי התוכנית ממשיכים את המדיניות שהונהגה בכל מהלך המשבר בשנתיים האחרונות, קרי, ישום קיצוצים בהוצאות הממשלה כתשובה כביכול למשבר, וחלק מסעיפיה אינם קשורים כלל למצב המשק והם בגדר ניצול הזדמנות על ידי קובעי המדיניות להנהגת שינויים קיצוניים בהסדרים מרכזיים במשק עליהם התבססה מדינת הרווחה תוך כינון מהפך בתחומי יחסי העבודה והפנסיה.

המשבר החמור במשק הישראלי החל באוקטובר 2000 עם תחילת האינתיפדה והוא הולך ומחריף. קובעי המדיניות בחרו להתמקד בהיבט אחד של המשבר: בקשיים שנוצרו בתקציב המדינה בשל הירידה בגביית המסים. אסטרטגיית התגובה שלהם אינה מתאימה לטיפול בסיבות למשבר או בתוצאותיו הקשות אלא אך ורק בגרעון בתקציב.

הטיעון של שר האוצר, כאילו הסיבה למשבר היא הסקטור הציבורי ה"שמן" הסוחב על גבו את הסקטור העיסקי ה"רזה" היא בבחינת דמגוגיה זולה. ראשית, גודלו של הסקטור הציבורי אינו הסיבה למשבר. שנית, אם נתחשב בהוצאות הבטחון המשק הישראלי אינו חריג בהוצאות הציבוריות יחסית למשקים אירופיים בהם מתקיימת מדינת רווחה. רמת ההוצאות על שירותים ציבוריים (חינוך, בריאות) וההוצאה על רשת הבטחון החברתית בישראל אינם מוגזמים כלל. קובעי המדיניות מנצלים את המשבר התקציבי כדי למוטט את מדינת הרווחה או מה שנותר ממנה, ולהוליך את ישראל למודל "אמריקאי" בו השוק ישלוט והמדיניות החברתית תיפגע. התוכנית הכלכלית החדשה חושפת דווקא את עמדתם של מגישיה כנציגי השקפה ואינטרסים העומדים בניגוד לאילו של הרוב בחברה הישראלית התומך בביסוסה של מדינת הרווחה.

תוכנית הקיצוצים במערכת הרווחה, מלווה במהפך קיצוני בתחומי יחסי העבודה והפנסיה. בשני תחומים אלה הממשלה מציעה להפר הסדרים קיימים, חד צדדית ללא הסכמת הצד השני ולכפות על העובדים והגומלים הסדרים חדשים. המדיניות המוצעת לשוק העבודה ולתחום הפנסיה מתאימות למשטרים המכתיבים לעובדים ולציבור בכלל, הסדרים כלכליים הנוחים לבעלי ההון ללא התחשבות בזכויות העובדים. הדרך בה בחר שר האוצר מתאימה למשטרים שאינם מקימים את הדמוקרטיה בתחום היחסים שבין העובדים ומעסיקיהם ואשר בהם הריבון מכתוב ללא מומ את ההסדרים הכלכליים. ביבי מציע לעובדים מומ כביכול, אך למעשה ההצעות הן בבחינת "TAKE IT OR LEAVE IT" ואם העובדים לא יסכימו, השלטון יכתוב. זהו שינוי שאין להגזים בחשיבותו במשטר הישראלי.

התוכנית משווקת לציבור המוטרד מהמלחמה בעירק והעימות עם הפלסטינים כפתרון כולל לחוליי המשק. אך אין בה, אפילו לפי דברי משווקיה, כדי להוריד את האבטלה או להעלות את המשק על מסלול של צמיחה. שר האוצר מוכר לציבור, ובפרט לתומכיו, מצג שווא על הסיבות לחוליי המשק והתרופות להבראתו שאין בהן ממש.